

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Гончарук Владислава Ігорівна

СОЦІЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА МЕСЕНДЖЕРИ ЯК ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ЗЛОЧИНАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВЕРБУВАННЯМ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЄЮ ОСІБ.....636

Дрига Єлизавета Вадимівна

КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ «ЧОРНОГО РИНКУ» ЗБРОЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....638

Єрофеева Ольга Сергіївна

ПРИЧИНИ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ СПАДКОВИМ МАЙНОМ.....641

Загородній Андрій Ігорович

ЦИФРОВА ПЛАТФОРМА ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ СЛІДЧОГО, ОПЕРАТИВНОГО ПРАЦІВНИКА ТА ЕКСПЕРТА.....643

Зюба Юлія Анатоліївна

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦІВ, ПРИЧЕТНИХ ДО ВЧИНЕННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....646

Кіліміченко Сергій Олегович

ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....648

Кіліміченко Христина Юріївна

ВИКОРИСТАННЯ ЕМОЦІЙНИХ ЧИННИКІВ І СІМЕЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ДОПИТУ ЖІНОК, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДОПУСТИМИЙ ТАКТИЧНИЙ ПРИЙОМ ЧИ ЗАБОРОНЕНИЙ ЗАКОНОДАВСТВОМ.....651

Ляховецький Сергій Олександрович

ДО ПОНЯТТЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА.....654

Манжос Кирило Олегович

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВ656

Мунтяну Юліан Іванович

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ.....658

Паламарчук Олексій Олександрович

ЗНАЧЕННЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГУРУПОВАВАННЯМИ.....661

Радецький Сергій Віталійович

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....664

Стародубов Олександр Сергійович

ТАКТИЧНА ОПЕРАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗОВОЇ ЗАВЕРШЕНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....667

Черниш Юрій Петрович

ДО ПОНЯТТЯ СУТНОСТІ СЛІДЧОЇ СИТУАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ.....670

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ.....675

ставин провадження, дозволяє встановити причинно-наслідкові зв'язки та підвищує ефективність доказування.

Отже, спеціальні знання у розслідуванні доведення до самогубства слід розглядати як інтегровану систему міждисциплінарних знань, що забезпечують встановлення фактичних обставин кримінального правопорушення, зокрема причин смерті, психічного стану потерпілого, характеру та інтенсивності впливу на нього з боку інших осіб, а також механізмів формування суїцидальної поведінки. Їх ефективне використання є необхідною умовою повного, всебічного та об'єктивного розслідування, що, у свою чергу, сприяє забезпеченню принципів законності, справедливості та невідворотності кримінальної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Ківалов С. В., Алєнін Ю. П., Тищенко В. В. Розслідування злочинів проти особи: керівництво для слідчих. відп. ред. : С. В. Ківалов, Є. Л. Стрельцов. Одеса: Юридична література, 2014. 208 с.

2. Керик Л. І. Використання спеціальних знань під час розслідування доведення до самогубства. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2010. Вип. 10. С. 144–150.

Ключові слова: спеціальні знання, доведення до самогубства, кримінальне провадження, судово-психологічна експертиза, судово-психіатрична експертиза, судово-медична експертиза, цифрова криміналістика, психологічний вплив, причинно-наслідковий зв'язок, суїцидальна поведінка, криміналістична тактика, доказування.

Key words: specialist knowledge, driving to suicide, criminal proceedings, forensic psychological assessment, forensic psychiatric assessment, forensic medical assessment, digital forensics, psychological influence, cause-and-effect relationship, suicidal behaviour, forensic tactics, evidence.

Манжос Кирило Олегович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВ

Сучасні способи учинення злочинів у 2026 році характеризуються динамічним розвитком, що зумовлений глобальною цифровізацією, поширенням інтернет-технологій та інтеграцією штучного інтелекту у повсякденне життя. Відповідно до аналітичних матеріалів Europol, злочинність дедалі більше переміщується у цифровий простір, де ключовим об'єктом посягання стають дані як самостійна цінність та інструмент для подальших злочинів [1, с. 4]. Така трансформація зумовлює появу нових способів вчинення кримінальних правопорушень, що поєднують технологічні та традиційні елементи.

Однією з провідних тенденцій є стрімке зростання кіберзлочинності, яка охоплює несанкціонований доступ до інформаційних систем, викрадення персональних даних, фінансове шахрайство та атаки на критичну інфраструктуру. У звіті Internet Organised Crime Threat Assessment 2025 зазначається, що викрадені дані використовуються як окремий товар або як ресурс для подальших злочинів, зокрема шахрайства та вимагання [1, с. 5]. При цьому кіберзлочини часто здійснюються організованими групами, які діють у різних юрисдикціях, використовуючи складні механізми конспірації.

Особливу небезпеку становить використання технологій штучного інтелекту. За даними Europol, генеративний ШІ дозволяє злочинцям створювати високоточні фішингові повідомлення, адаптовані до конкретних жертв, що значно підвищує ефективність шахрайських схем [1, с. 6]. Крім того, технології deepfake застосовуються для створення підроблених відео- та аудіозаписів, які можуть використовуватися для дискредитації осіб, вимагання або маніпуляції громадською думкою. Таким чином, штучний інтелект стає інструментом масштабування злочинної діяльності.

Ще однією важливою тенденцією є розвиток так званої «злочинності як сервісу» (crime-as-a-service). Згідно з аналітичними матеріалами, сучасні кіберзлочинці можуть придбати готові інструменти для здійснення злочинів, включаючи викрадені облікові записи, шкідливе програмне забезпечення та інструкції для проведення атак [2, с. 5]. Це значно знижує бар'єр входу у злочинну діяльність та сприяє її масовості.

Характерною ознакою сучасних способів учинення злочинів є активне використання криптовалют. Децентралізований характер таких фінансових інструментів забезпечує відносну анонімність транзакцій, що ускладнює їх відстеження правоохоронними органами. Як зазначається у дослідженнях Europol, криптовалюти широко застосовуються у даркнеті для купівлі-продажу незаконних товарів і послуг [3, с. 19]. Даркнет, у свою чергу, виступає як середовище функціонування тіньової економіки, де здійснюється координація діяльності злочинних угруповань.

Важливою тенденцією є поява гібридних способів учинення злочинів, які поєднують традиційні методи з цифровими технологіями. Наприклад, шахрайство дедалі частіше здійснюється через підроблені онлайн-платформи або соціальні мережі, де злочинці використовують психологічний вплив та соціальну інженерію. Використання відкритих джерел інформації (OSINT) дозволяє злочинцям збирати детальні дані про потенційних жертв, що підвищує ефективність злочинних дій [3, с. 8].

Окремо слід відзначити транснаціональний характер сучасної злочинності. Злочини часто організовуються в межах міжнародних мереж, що ускладнює їх розслідування через різницю у законодавстві та необхідність міжнародної координації. Europol підкреслює, що ефективна протидія таким злочинам потребує об'єднання зусиль держав, правоохоронних органів та приватного сектору [4, с. 9].

Крім того, зростає рівень латентності злочинів, особливо у сфері кіберзлочинності. Багато правопорушень залишаються невиявленими через складність їх ідентифікації або небажання потерпілих звертатися до правоохоронних органів. Це створює додаткові виклики для криміналістики та потребує впровадження нових методів розслідування.

Таким чином, сучасні способи учинення злочинів характеризуються високим рівнем технологізації, адаптивності та глобалізації. Вони швидко змінюються відповідно до розвитку технологій, що вимагає постійного вдосконалення криміналістичних методик, підвищення рівня цифрової грамотності населення та активізації міжнародного співробітництва. Лише комплексний підхід дозволить ефективно протидіяти сучасним викликам злочинності.

Список використаних джерел:

1. Steal, deal and repeat: How cybercriminals trade and exploit your data (IOCTA 2025). *Europol*. Luxembourg: Publications Office of the EU, 2025. 28 p. URL: https://oipol.org/wp-content/uploads/2025/11/steal-deal-repeat-iocta_2025-1.pdf
2. Europol published report on how cybercriminals trade and exploit data. *European Commission*. Publish in June 16, 2025. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/news/europol-published-report-how-cybercriminals-trade-and-exploit-data-2025-06-16_en
3. Internet Organised Crime Threat Assessment 2025. *European Union*. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0a06109b-4b28-11f0-85ba-01aa75ed71a1/language-en>
4. Europol publishes IOCTA 2025. *FIAU Malta*. URL: <https://fiaumalta.org/news/europol-publishes-the-internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2025/>

Ключові слова: шахрайство, цифрові технології, правоохоронні органи.

Key words: Fraud, digital technologies, law enforcement.

Мунтяну Юліан Іванович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ

У теорії криміналістики слідчу ситуацію розглядають як наслідок сукупності різноманітних умов і обставин, тобто об'єктивних чинників, що утворюють специфічне положення у кримінальному провадженні на кожному етапі розслідування кримінального правопорушення. До факторів, що зумовлюють утворення особливостей слідчої ситуації, В. В. Тіщенко та Л. С. Белік відносять: